

60. KODANIKUÜHISKONNA PÄEVAD: "Oleme järgmiseks kuuekümneks aastaks valmis, see on lubadus," ütles Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee president **Luca Jahier** Brüsselis toimunud kodanikuühiskonna päevadel, kus pakuti rohkesti erksaid mõtteid ja teadustki. **Mart Rannut** teeb ülevaate, millele peaks tulevikust mõeldes keskendumaks.

Tulevik: võimalused ja ohud

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee korraldab igal aastal kodanikuühiskonna päevi, mille käigus arutavad Euroopa kodanikuühiskonna ülesehitamisele pühendunud organisatsioonid läbi ühiskonna aktuaalsed valupunktid. Tänavune kokkutulek Brüsselis oli kuuekümmes, mistõttu oli ka juubelihõngu ja tagasivaateid rohkem kui varem.

Tulevikuohud

Sündmuse fookus oli tavapärasest erinev: eesmärk on saada selgemaks meid ootav tulevik kõikide võimaluste ja ohtudega. Seekordne, mais toimunud konverentsi kaardistamis- ja arutusobjekt oli digimaailm, mis on juba hakanud määrama, kuidas ühiskond toimib ja kokku käib.

Digiteemast koorus rida küsimusi, mis ei ole enam puhtakadeemilised, vaid n-ö julgeolekustatud elu ja surma küsimused: kas meie kontrollime oma digivara või on see hakanud juba meid ohjama, mõjutades meie väärtushinnanguid, arusaamu, kultuure? Kuhu me suundume ja kuhu me tegelikult tahaksime minna? Euroopa Liidu eesmärk on tagada ühtne digiturg – infotehnoloogiat nähakse lahendusena elukvaliteedi tõstmisel, majanduse elavdamisel ja töökohtade loomisel.

Lisaks plussidele on aga olemas ja ohustamas ka varjukülgi. Kodanikuühiskond on eesliinil, kui surve all on väärtused, õigused ja demokraatia, mis digikontekstis on vahetult seotud küberjulgeoleku, andmekaitse, digidemokraatia ning selle valdkonna inimõigustega (täpsemalt küll inimeste ja tehisintellekti (AI) vaheliste õiguste jaotumisega otsuste tegemisel). Lisaks mitmetele tehnoloogilistele arengutele, mis toovad kaasa uusi väljakutseid, süvenevad ka mitmed vanad, näiteks arengumaade digitaalne mahajäämus. Inimõiguste instituudi esindajana oli mul võimalus osaleda nii plenaararuteludes kui ka temaatilistel seminaridel.

Digitaalhartaprojekt

Üks olulisemaid aruteluteemasid oli Digitaalhartaprojekt. Tehisintellekti puudutavad tehnoloogiad on tulnud, et jääda. Seetõttu peame valmis olema mitmete eetiliste ning inimkonna heaolu määravate otsuste reguleerimiseks. Juba tänapäeval teeb valdav osa otsuseid arvuti, eriti mis puudutab ligipääsu teabele ning näiteks isikutuvastust. Kus on siin piirid? Kas tulevane AI on nagu meie lemmikloom kenasti rihma otsas, üks paljudest kontori reatöötajatest meie kõrval, või hoopis meie ülemus? Regulaatorivajadus on selge, kuidas see aga täpselt toimima peaks, see tahab veel arutamist.

Mitte kõik ettekanded ei pakkunud uusi mõtteid ja innovaatilisi lahendusi. Sellest vallast jäi meelde projekt, mis lisaks Euroopa-Aafrika digilõhe vähendamisele peaks vähendama ka noorte huvi Euroopasse tulla. Selleks korraldatakse arutlusseminare Euroopa ekspertide ja võimalike rändrühmade vahel. Kuna füüsiliselt ei saa Aafrika riikide esindajaid Euroopasse kohale tuua, on muudetud arutlusseminarid internetipõhiseks.

"Teel" - videoprojektsioon ja teatrietendus Afganistani asüülitaotlejatest.

Igatsuslaul Orphuse aaria, Monteverdi ooperist, mida esitab bariton Kamil Ben Hsain Lachiri.

Sufide tants "Araf", esitavad the Sound of Water's Footsteps tantsugrupp.

Sündmuse fookus oli tavapärasest erinev: eesmärk on saada selgemaks meid ootav tulevik kõikide võimaluste ja ohtudega.

See tähendab, et Aafrika riikides edendatakse interneti taristut ning projektis osalejatele antakse võrgus toimiv tahvelarvuti, et diskuteerida ühiskondlike ja kultuuriliste teemade üle. Murekoht on projektis aga see, et osa sihtrühmast ei valda piisavalt hästi inglise või prantsuse keelt ega tunne käsitlevate teemade vastu sügavat huvi. Lisaks on ette tulnud juhtumeid, mille puhul on mõningad projektis osalejad pärast arutelu kadunud koos tahvelarvutitega.

Killuke kultuuri

Selleaastasel sündmusel oli ka kultuur nähtaval kohal: nimelt pakuti osalejatele võimalust nautida kohalikku ooperit. Viimane oli muidugi innovaatiline ja kaasav, vastandudes sellega traditsioonilisele kuningakodades vormunud ooperile. Ooperi nimi oli "Orpheus ja Eurydike", lisaks paarile aariale sellest teosest oli etendust täiendatud. Nimelt on sama muinaslugu tuntud ka

hommikumaades, näiteks araabia muinasjutudes figureerivad peategelastena Majnun ja Leia. Seetõttu oli kahe aaria vahel võimalus näha, kuidas üks tantsija Majnuni armastust ja kiindumist tantsu kaudu kujutas. Samuti oli aariasse sisse põimitud Afganistani põgenike filmitud lugu nende elust Brüsseli tänavatel. Etenduses esitati ka sufi tantsu, seda küll uuenduslikus vormis – kui traditsiooniliselt on see olnud meditatiivne türgi meeste tants religioosse ekstaasi saavutamiseks, siis nüüd oli kutsutud esinema naistantsurühm.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee seni saavutatul hulgal on tõepoolest märkimisväärsed võite, aga edaspidi seisavad kindlasti ees ka raskused, mis nõuavad konstruktiivset arutelu ja vastutusrikast otsustamist. Järgmiseks 60 aastaks on majandus- ja sotsiaalkomitee pakkunud välja prioriteetidid, mis loodetavasti pakuvad väärtuslikke lahendusi ELi majanduslikele, sotsiaalsetele ja institutsioonilistele probleemidele. ✘